

Vesna Todorović,

LJILJANA STOJANOVIĆ, Papiri

13. 10 – 5. 12. 2006.

Liljana Stojanović, naša dobro poznata umetnica grafike, već deset godina ne odustaje od jedne ne toliko svakidašnje preokupacije – da sama izrađuje papir za buduće otiske. Povedena radoznalošću, ona ovom činu pristupa kao kreativac sa maštom, te jedan zanatski postupak pretvara u likovni ishod. Prepuštajući se fenomenu igre, njen spontani cilj postaje lepota, bez koje Ljiljanini papiri ne bi bili ono što jesu – likovno zanimljivi, taktilni i senzualno pro-

vokativni, raznoliki, i pre svega, ili na kraju – upotrebljivi. Jer, bez obzira na samostalnost njihovog likovnog kvaliteta, oni jesu najčešće namenjeni finalnoj autorskoj intervenciji.

Poznatim i sebi svojstvenim umetničkim postupkom, Ljiljana svoje papire koristi kao podlogu za grafički otisak, crtež tušem ili akvarelskim bojama. Ili, pak, kao podlogu za palimpsest, odnosno za utiskivanje predhodno izvedenih radova u još vlažan list, ponekad davnašnjih na redovnom grafičkom papiru, ili novijih, na ručno izrađenom papiru sličnog kvaliteta. Palimpsest kao pojam za način primene je zapravo prisutan u svakom izloženom delu: prethodno izvedeni rad se pritiskom prese utiskuje i lepi za vlažnu podlogu praznog lista, koji će, na taj način, poslužiti kao paspartu. Ukoliko bi Ljilj-

ana u njega utiskivala akvarel, pod dejstvom vlage pigment je prodirao i u "paspartu", tako da je jedna prividna greška postajala privlačni, štaviše funkcionalni deo likovnog ishoda. Nije potrebno naglašavati da je ova izložba prikazala kako su postupak izrade i proces nastajanja nosioci glavnih zbivanja. Štaviše, da su bili zamajac Ljiljaninim stvaralačkim razmišljanjima. Iako sve na prvi pogled odista deluje kao igra, možda okušavanje vlastite spretnosti uz uključenje umetničke imaginacije na novom terenu, ozbiljan uvid uočava sistem, čvrsto zasnovan na određenoj formuli.

U primeni postupka uočavamo dve osnovne ravni zbivanja: realnu i metaforičnu. Prva je prirodno vezana za zanatski deo – za tehnologiju ručne izrade papira. Druga se pomalja pri prepoznavanju dosluha sa podsvešću umetnice, što će za čitav poduhvat imati presudan značaj. I upravo u tom domenu se nazire odgovor na pitanje šta je to novo prikazano na ovoj izložbi i čime se novi radovi razlikuju od prethodnih, takođe izvođenih na vlastitom rukom načinjenom papiru. I koji su uvek bili rezultat složenog kreativnog izazova i radosti stvaranja, rezultat pažljivog likovnog promišljanja umetnice pred

svakim pojedinačnim listom. Uz dozvolu razumne doze istinskih slučajnosti, ili namernog ostavljanja prostora za spontanija rešenja rasporeda sastojaka unesenih u papirnu pulpu (delova biljaka, svilenih ili biljnih vlakana), koji su određivali i strukturu i fakturu.

Novinu očitavamo, na prvom mestu u vidnom pojednostavljenju sistema znakovlja u sistemu apstraktnog jezika, kojima se Ljiljana inače služi. Gde, ipak, nisu najvažnija simbolička značenja pojedinih predstava, kao što je spirala, koja vibrira ili se rasprskava, već osećaj koji kod umetnice jedan takav događaj izaziva. Ona precizno beleži svoj osećaj pred porukom koje joj njeno valstito delo šalje, i tako naslovljava svoje radove. Drugo, tušem i perom ili akvarelskim pigmentom, likovnim rečnikom boja, formi i linija oslikava rezonantnost zbivanja, prelazeći i formalno u jedan drugačiji vid apstraktnog izražavanja, koji bi se mogao nazvati lirsko-ekspresivnim. Ne možemo se oteti navali jedne primisli, koja se nameće kao zaključak: oslobođena svest umetnice jasno stavlja do znanja da su mogućnosti za kreativnu igru praktično beskonačne.